

На наш погляд, одна з основних проблем у визначенні дефініції терміну полягає в тому, що наукове та експертне співтовариство, як правило, оперує терміном «штучний інтелект», але використовують його в різному сенсі.

Кривенко Юлія Василівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ТА ДОБРОВОЛЬЦЯ (ОСОБИ, ЩО ПЕРЕБУВАЄ У СКЛАДІ ДОБРОВОЛЬ- ЧИХ ФОРМУВАНЬ)

В процесі реформування Збройних Сил України важливим є створення ефективної системи гарантій правового захисту захисників України які перебувають на військовій службі, або є учасниками добровольчих формувань. Конституційне регулювання соціального захисту військовослужбовців здійснюється на основі Конституції України. Таким чином встановлюється конституційне право особи на захист своїх прав і свобод, яке є важливим принципом і інших галузей права. Це дозволяє виділити в статусі громадян, військовослужбовців особливу групу прав – право на захист. У теорії права під захистом розуміється протидія незаконним порушенням і обмеженням прав і свобод і інтересів особи, попередження цих порушень і обмежень, а також відшкодування заподіяної шкоди. «Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їх сімей» [1], однак поза увагою залишаються особи, що перебували у складі добровольчих формувань.

Захист та збереження основних прав людини громадян своєї держави є основним завданням будь-якої правової держави. Не є виключенням в даному питанні і Україна. Військовослужбовці поряд із загальним правовим статусом володіють спеціальним статусом, який не просто доповнює загальний, а й змінює (обмежує) його. Спеціальний статус визначається сукупністю передбачених як загальним, перш за все Конституцією, так і спеціальним (військовим) законодавством прав, свобод, обов'язків і відповідальності. Всі суб'єктивні права військовослужбовців аналогічно поділяються на загальні та військово – службові, тобто права, обумовлені проходженням військової служби. При цьому серед загальних прав також можна виділити загальногрома-

дянські (в тому числі і конституційні) суб'єктивні права, якими володіють військовослужбовці як і всі інші громадяни в силу конституційного принципу рівноправності, і встановлюються загальним законодавством і загальногромадянські суб'єктивні права, також встановлюються загальним законодавством, але реалізація яких військовослужбовцями має певні особливості, зумовлені специфікою військової служби, та встановлені військовим законодавством.

Розглянемо більш детально деякі із передбачених прав військовослужбовців. Військовослужбовцю гарантується недоторканність, він не може бути арештований інакше, як на підставі судового рішення. Крім того військовослужбовець не може залучатися до завдань не передбачених його службовими обов'язками. Використання військовослужбовців для виконання завдань, не пов'язаних з військовою службою, забороняється та тягне за собою відповідальність відповідно до закону. Військовослужбовці можуть залучатися до участі у ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та в інших окремих випадках лише за рішенням Верховної Ради України [2].

Також одним із головних аспектів державної підтримки військовослужбовців являється право військовослужбовців на охорону здоров'я та медичну допомогу. Охорона здоров'я військовослужбовців забезпечується створенням сприятливих санітарно-гігієнічних умов проходження військової служби, побуту та системою заходів з обмеження дії небезпечних факторів військової служби, з урахуванням її специфіки та екологічної обстановки, які здійснюються командирами (начальниками) у взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування [2].

На даний момент в законодавстві стосовно визначення правового статусу осіб, що перебували чи перебувають у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України є прогалини, які потребують законодавчого врегулювання і відповідно визначення правового статусу відповідних осіб.

В чинному законодавстві відсутнє визначення поняття «доброволець», натомість використовується таке визначення – «особи, що перебували у складі добровольчих батальйонів». Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо статусу осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» було встановлено, що до осіб які належать до учасників бойових дій також відносяться особи, які у складі добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету

та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції (ООС), забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів [3].

У зв'язку із очевидною прогалиною в законодавстві стосовно визнання добровольців, які брали участь у бойових діях учасниками бойових дій виникла нагальна потреба у врегулюванні даного питання. На жаль Проект Закону про визнання добровольців учасниками бойових дій, їх соціальний і правовий статус відкликано. Даний закон міг би врегулювати відповідне питання. В ньому передбачався порядок визначення правового статусу осіб із числа добровольців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції (ООС), забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, але не були включені до складу Збройних Сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів. Прийняття відповідного закону дозволило б визначити правовий статус добровольців на національному рівні, а не на рівні обласних рад як це робилося раніше [4].

В проекті закону визначено критерії за якими особи відносяться до відповідної категорії осіб. Наприклад, визначено, що – «Добровольці визнаються учасниками бойових дій у разі залучення їх до проведення антитерористичної операції на строк не менше ніж 30 календарних днів, у тому числі за сукупністю днів перебування в районах її проведення». Також визначено порядок та підстави для надання добровольцям статусу учасника бойових дій. Відповідні положення були б хорошим доповненням до порядку надання статусу особи, на яку поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», деяким категоріям осіб.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.
2. Ситняківська, С. М. and Хливнюк, М. Г. (2014) Соціальний та правовий захист військовослужбовців (social and legal protection of military men). Енциклопедія прав людини : соціально-педагогічний аспект : [колективна